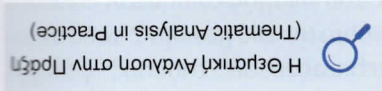

Η θεματική ανάλυση είναι μία μέθοδος για τον εντοπισμό και την ανάλυση μοτίβων (θέματων) μέσα στα ποιοτικά δεδομένα (Braun και Clarke, 2006) και αποτελεί μία μορφή ανάλυσης ποιοτικών από δεδομένα

(Fereday και Muir-Cochrane, 2006). Ενώ η ανάλυση περιεχομένου (πιεσμένη ενοχή) παρέχει μία άμεση αναπαράσταση των αναλυτικών δεδομένων, η θεματική ανάλυση παρέχει μία εμπίνεση για τα νοη-ματά τους (Crowe et al., 2015). Ένα θέμα συλλαμβάνει κάτι σημαντικό για τα δεδομένα σε σχέση με τους Braun και Clarke (2006), μία σημασία που πρέπει να αντιμετωπιστεί κατά τη διαδικασία της κωδικοποίησης είναι το τι θεωρούμε ως μοτίβο ή θέμα, αλλά και πόσο «μεγάλο» πρέπει να είναι ένα τέτοιο θέμα. Θεωρητικά, πρέπει να υπάρχουν ένα πλήθος από εμφανίσεις του θέματος στο σύνολο των δεδομένων, παρόλο που από μόνο του ο αριθμός των εμφανίσεων δεν κάνει το θέμα περισσότερο σημαντικό ή λιγότερο σημαντικό από κάποια άλλα θέματα. Σημειώνει ακόμα πως το θέμα μπορεί να ενοποιηθεί. Ένα θέμα γίνεται σημαντικό όταν συλλαμβάνει κάτι σημαντικό σε σχέση με το γεγονός που ενο-πιοποιείται. Οι Braun και Clarke (2006) διακρίνουν επίσης ανάμεσα στην επαγωγική και τη θεωρητική θεματική ανάλυση. Μία επαγωγική προσέγγιση σημαίνει πως τα θέματα προκύπτουν από τα ίδια τα δεδομένα—καθοδηγούνται από τα δεδομένα. Αντίθετα, μία θεωρητική θεματική ανάλυση προκύπτει από τη θεωρητική σκέψη του ερευνητή και παρέχει μία λεπτομερειακή ανάλυση για κάποια πτυχή των δεδομένων. Σε αυτήν την περίπτωση, οι Fereday και Muir-Cochrane (2006) προτείνουν τη χρήση ενός ποιοτικού ή ενός βιοηθικού πλαισίου, που να έχει αναπτυχθεί εκ των προτέρων με βάση το ερευνητικό ερώτημα και το θεωρητικό πλαίσιο, όπου να έχει αναπτυχθεί εκ των προτέρων με βάση το ερευνητικό ερώτημα και το θεωρητικό πλαίσιο.

Όσον αφορά στην πρακτική προσέγγιση, οι Braun και Clarke (2006) αναγνωρίζουν έξι φάσεις:

- **Φάση 1: Εξοικείωση με τα δεδομένα.** Απομαγνητοφωνούμε τα δεδομένα αν χρειαζόμαστε ή τουλάχιστον τα διαβάσουμε ξανά και ξανά, σημειώνοντας αρχικές ιδέες.
- **Φάση 2: Δημιουργία αρχικών κωδικών.** Κωδικοποιούμε ενδιάμερα χαρακτηριστικά των δεδομένων, συ-σηματικά για όλο το σύνολο των δεδομένων. Αν κωδικοποιούμε με το χέρι, το κάνουμε κρατώντας σημει-ώσεις στα κείμενα που αναλύουμε, χρησιμοποιώντας μερικούς από τους μοτίβων ή χρησιμοποιώντας αυτοκόλλητες σημειώσεις για να εντοπίσουμε τη σημασία των δεδομένων. Βεβαιωνόμαστε πως όλα τα δεδομένα αντιστοιχούν σε κάποιον κωδικό. Κωδικοποιούμε περικριτικά τη σημασία των δεδομέ-νων (κρατώντας κάποια από τα περιβόλαια δεδομένα), ώστε να μην χάνουμε το πλαίσιο. Κάθε ένα από τα αποσπάσματα από τα δεδομένα μπορεί να κωδικοποιηθεί σε όσα διαφορετικά θέματα αντιστοιχεί.
- **Φάση 3: Αναζήτηση θέματων.** Αντιστοιχούμε κωδικούς σε πιθανά θέματα, συγκεντρώνοντας όλα τα δεδο-μένα που είναι συναφή σε κάθε θέμα. Σε αυτή τη φάση είναι συχνά χρήσιμο να δημιουργήσουμε οριστικές αναπαραστάσεις των θέματων με τη μορφή θεματικών χαρτών (βλέπε Σχήμα 26.4). Επομένως, κάποιοι κωδικοί μπορεί να σχηματίζουν κύρια θέματα, ενώ κάποιοι άλλοι να αποτελούν υπο-θέματα. Μπορεί επίσης, να υπάρχουν θέματα τα οποία αρχικά δεν ταυριζόταν στο θεματικό χάρτη και προσεπικά να απο-καλύπτονται «διδόχα».
- **Φάση 4: Αξιολόγηση θέματων.** Ελέγχουμε αν τα θέματα που επιλέχθηκαν είναι έγκυρα σε σχέση με τα δεδομένα. Σε άλλα θέματα μπορεί να καταταχθούν σε ξεχωριστά θέματα.
- **Φάση 5: Ορισμός και ονομασία των θέματων.** Φιλιερύουμε κάθε θέμα, δημιουργώντας ξεκάθαρους ορι-σμούς και ονόματα για κάθε ένα και αναγνωρίζοντας την «ιστορία» που διηγείται το κάθε θέμα. Πρέπει να είμαστε ξεκάθαροι για το πώς κάθε θέμα ταυριάζεται στη συνολική ιστορία. Πρέπει να είμαστε ικανοί να περιγράψουμε το εύρος και το περιεχόμενο του κάθε θέματος με το πώς οι προτάσεις.
- **Φάση 6: Παράδοση της αναφοράς / έκθεσης.** Επιλέγουμε περιγραφικά και ποσοτικά αποσπάσματα που να αντανακλούν τα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα και τη βιβλιογραφία. Η αναφορά πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις για το τι έχει αναγνωρισθεί ως θέμα μέσα από τα δεδομένα.

Οι Braun και Clarke (2006) υποστηρίζουν πως η θεματική ανάλυση είναι σχετική εύκολο να διεξαχθεί, αλλά υπάρχουν και πιθανές παγίδες. Μία από αυτές είναι πως ο ερευνητής ανά παρθεράζει τα δεδομένα, χωρίς στην ουσία να αναπτύσσει μία αναλυτική αφήγηση. Μία άλλη είναι πως, η ίδια η ανάλυση μπορεί να είναι αδύναμη ή μη πειστική. Είναι βασικό τα θέματα να ενοποιοούνται γύρω από μία κεντρική ιδέα ή έννοια.

Σχήμα 26.4 Ανάπτυξη ενός θεματικού χάρτη

ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΘΕΜΕΛΙΩΜΕΝΗ ΘΕΩΡΙΑ

Μία από τις ποιοτικές προσεγγίσεις με τη μεγαλύτερη επιρροή είναι η εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία, που ορίζεται ως μία θεωρία που « ανακαλύπτεται, αναπτύσσεται και επαληθεύεται προσωρινά μέσα από τη συστηματική συλλογή δεδομένων και την ανάλυση δεδομένων σχετικών με το φαινόμενο» (Strauss και Corbin, 1998: 23). Ο Locke (2001) υποστηρίζει πως η τοποθέτηση της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας σε ένα συγκεκριμένο ερευνητικό υπόδειγμα είναι δύσκολη, επειδή έχει χρησιμοποιηθεί τόσο σε μοντερνιστικές (αντικειμενιστικές), όσο και σε προσεγγίσεις του ερμηνευτισμού. Υπάρχει, ωστόσο, μία καθαρή επιρροή της συμβολικής αλληλεπίδρασης και η δέσμευση αυτού του υποδείγματος του ερμηνευτισμού για τη μελέτη του κοινωνικού κόσμου και την απόρριψη της εκ των προτέρων θεωρητικολογίας.

Οι μέθοδοι της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας έχουν χρησιμοποιηθεί εκτενώς στην εκπαίδευση, στην έρευνα αξιολόγησης, στη νοσηλευτική και στις οργανωσιακές σπουδές (Charmaz, 1995). Αντίθετα με την παραγωγική προσέγγιση, η εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία δεν ξεκινά με προηγούμενες παραδοχές για υποθέσεις, ερευνητικά ερωτήματα ή με μια βιβλιογραφία που πρέπει να στηρίζει τη μελέτη. Αυτό δεν σημαίνει πως οι ερευνητές της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας ξεκινούν μία μελέτη χωρίς καμία θεωρητική θέση. Θα έχουν μία σημαντική γνώση για την περιοχή. Αλλά, όπως προειδοποιούν οι Strauss και Corbin (1998), οι ερευνητές της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας δεν πρέπει να είναι τόσο προσκολλημένοι στη βιβλιογραφία που να παρακωλυθούν ή να περιοριστούν, οι δημιουργικές τους προσπάθειες. Η έρευνα πρέπει να ξεκινήσει με έναν καθορισμένο σκοπό, αλλά επίσης και με τη συνειδητοποίηση πως αυτός ο σκοπός μπορεί να τροποποιηθεί ή ακόμα και να αλλάξει δραστικά, κατά τη διάρκεια της ίδιας της ερευνητικής διαδικασίας. Μέσα από την ανάλυση δεδομένων, μπορούν να προκύψουν νέες θεωρητικές θέσεις ή κατανοήσεις.

Ο ερευνητής της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας εργάζεται με τους συμμετέχοντες του/της για να δημιουργήσουν ενεργητικά τα δεδομένα, ώστε να ξεπεράσει τη στατική ανάλυση με πολλαπλά επίπεδα νοήματος. Σύμφωνα με τον Charmaz (1995), αυτά τα επίπεδα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Τις δηλωμένες εξηγήσεις του συμμετέχοντα για τις πράξεις του / της.
- Τις αδήλωτες υποθέσεις του συμμετέχοντα για αυτές τις πράξεις.
- Τις προθέσεις του συμμετέχοντα και την παρακίνησή του για την ανάμειξή τους στις πράξεις.
- Τα αποτελέσματα των δράσεων σε άλλους.
- Τις συνέπειες αυτών των δράσεων για τις διαπροσωπικές σχέσεις και για περαιτέρω ατομικές δράσεις.

Τι γίνεται με την ίδια τη διαδικασία της ανάλυσης των δεδομένων; Οι Strauss και Corbin (1998) περιγράφουν μία διαδικασία δομημένη και η οποία έχει επηρεάσει πολύ τον τρόπο ανάλυσης δεδομένων, περιλαμβάνοντας:

- Ανοιχτή κωδικοποίηση (open coding): Τον κατακερματισμό των δεδομένων σε μονάδες.

 Η Εμπειρικά Θεμελιωμένη Θεωρία στην Πράξη
 (Grounded Theory Analysis in Practice)

- Αξονική κωδικοποίηση (axial coding): Την αναγνώριση των σχέσεων ανάμεσα στις κατηγορίες.
- Επιλεκτική κωδικοποίηση (selective coding): Την ενοποίηση των κατηγοριών για την παχυνση μιας θεωρίας.

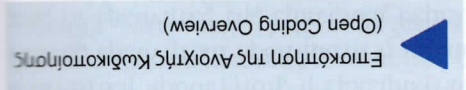
Όλα αυτά συγκεντρώνονται μαζί σε ένα πλαίσιο, το οποίο αποκαλείται ενδοχρηστικός πίνακας, ένα «πρότυπο» δικτυο αλληλοσχετιζόμενων συνθηκών, δρώσων / αλληλεπιδράσεων και συνεπειών, που σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο φαινόμενο» (Strauss και Corbin, 1998: 181). Στόχος, αυτές οι διαδικασίες κωδικοποίησης δεν είναι απαρτίτητα εντελώς διακριτές και δεν χυρίζεται να λαμβάνουν χώρα σεφιακά. Σε μια μόνο περίοδο κωδικοποίησης, ο ερευνητής μπορεί να μετακινηθεί τχίστα από μια μέθοδο κωδικοποίησης σε μια άλλη, ειδικά από την ανοικτή στην αξονική κωδικοποίηση. Ένα άλλο σημείο που πρέπει να τονιστεί είναι πως, η συλλογή δεδομένων πρέπει να είναι μια διαδικασία συνεχόμενης και επαναλαμβανόμενης διαδικασίας. Ο Chatman (1995) δίνει συμβουλές για τον συλλογισμό της ανάλογης, προτεινόμενης ερμηνείας καθώς τα δεδομένα πρέπει να μελετώνται καθώς προκύπτουν, κάνοντας ευκολότερο τον εντοπισμό των άρρητων νοημάτων των ερωτώμενων και των υποθέσεων τους που θεωρούν δεδομένες. Επομένως, για τον αρχάριο ερευνητή της επιλεκτικής θεμελιώμενης θεωρίας, είναι καλύτερο να απομακρυνθούν οι ιδιότητες της αρχικής, αφού αυτό θα τον φέρει σε επαφή με τα δεδομένα από τα πρώτα στάδια. Πριν να ξεκινήσουμε να εξετάζουμε αυτές τις κατηγορίες κωδικοποίησης με λεπτομέρεια, υπάχρει μια προειδοποίηση. Όπως συζητά ο Dey (1999), δεν συμφωνούν όλοι οι υποστηρικτές της επιλεκτικής θεμελιώμενης εδοποίησης και δομή στα δεδομένα. Στόχος, παρ' όλης αυτής της κριτικής, η προσέγγιση των Strauss και Corbin, κανόνες και δομή στα δεδομένα και αναγνωρίζεται ως μια πολύτιμη μεθοδολογία. Με δεδομένο πως οι μεθοδολογικές συμβουλές που προέρχονται από τη βιβλιογραφία της επιλεκτικής θεμελιώμενης θεωρίας μπορούν να είναι «ακατανόητα πολυάοκες» (Partington, 2002: 138), προσαθούμε εδώ να συμπληρώσουμε τις περιγραφές της διαδικασίας με παραστατικά γραφικά. Πρέπει να τονιστεί πως αυτή είναι αλλά μια ερμηνεία του πως η επιλεκτική θεμελιώμενη θεωρία μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη.

Ανοιχτή κωδικοποίηση

Η ανοιχτή κωδικοποίηση ορίζεται ως «η ονομασία και κατηγοριοποίηση των φαινομένων, μέσα από τη στενή εξέταση των δεδομένων» (Strauss και Corbin, 1998: 62). Στη διαδικασία της ανοιχτής κωδικοποίησης ανατομεί δύο αναλυτικές διαδικασίες: τη δημιουργία συκρίσεων και τη διατύπωση ερωτήσεων, εκ των οποίων και οι δύο βοηθούν τον χαρακτηρισμό των φαινομένων με έννοιες ή κατηγορίες (βλέπε Πίνακα 26.1). Σύμφωνα με τον Strauss (1987), υπάχουν τέσσερις βασικές οδηγίες που πρέπει να ακολουθούμε στη διαδικασία δεδομένων:

- Ψάχουμε στα δεδομένα ένα συγκεκριμένο και συνεπές σύνολο ερωτήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τους αρχικούς στόχους της ερευνητικής μελέτης. Η πρόθεσή μας εδώ είναι να αποκαλύψουμε αν τα δεδομένα περιέχουν σε αυτούς τους στόχους. Μπορεί να υπάχουν περιστάσεις που νέα ή αρόσημα αποτελέσματα θα προκύψουν από τα δεδομένα, ένα ενδεχόμενο το οποίο είναι απόλυτα έγκυρο.
- Αναλύουμε προσεκτικά τα δεδομένα, αλλά περιλαμβάνουμε όσο το δυνατόν περισσότερες κατηγορίες παραδείγματα και περιστατικά.
- Διακρίνουμε συχνά την κωδικοποίηση για να γράψουμε έναν απολογισμό της θεωρίας. Καθώς τα δεδομένα κωδικοποιούνται, μπορεί να προκύψουν ιδέες ή θεωρητικές οπτικές. Είναι βασικό αυτές να καταγράφονται άμεσα, αλλιώς μπορεί να ξεχαστούν.
- Δεν υποθέτουμε τη συνάφεια καμιάς παραδοσιακής μετρίτης, όπως ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη κτλ., μεχρή αυτή η συνάφεια να προκύψει από τα δεδομένα. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν δεν προκύπτει η επίδραση που αναμένεται για μια μετρίτη — πρέπει να αποδεχόμαστε τα αποτελέσματα.

Η ανοιχτή κωδικοποίηση λειτουργεί μέσα από μια διαδικασία δημιουργίας συνεχών συκρίσεων. Κάθε φορά που εμφανίζεται μια κατηγορία, συγκρίνεται με τις προηγούμενες εμφανίσεις της. Αν η νέα εμφάνιση δεν ταυριάζει με τον αρχικό ορισμό, τότε είτε προποοιείται ο ορισμός ή δημιουργείται μια νέα κατηγορία. Η Μελέτη Εφαρμογής 26.1 παρουσιάζει ένα παρακτικό παράδειγμα για το πως η διαδικασία της διατύπωσης ερωτήσεων και δημιουργία συκρίσεων μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία εννοιών και κατηγοριών.

Πίνακας 26.1 Ανοιχτή κωδικοποίηση: Ορισμοί

Όρος	Ορισμός
Έννοια	Νοητικές επικέτες που αποδίδονται σε διακριτά συμβάντα, γεγονότα και άλλα στιγμιότυπα φαινομένων
Κατηγορία	Μία ταξινόμηση των εννοιών
Κωδικοποίηση	Η διαδικασία της ανάλυσης δεδομένων
Σημειώσεις κωδικοποίησης	Το προϊόν της κωδικοποίησης
Ανοιχτή κωδικοποίηση	Η διαδικασία της κατάτμησης, εξέτασης, σύγκρισης, εννοιολόγησης και κατηγοριοποίησης των δεδομένων
Ιδιότητες	Χαρακτηριστικά ή στοιχεία που αφορούν σε μία κατηγορία
Διαστάσεις	Τοποθέτηση των ιδιοτήτων πάνω σε ένα συνεχές
Διαστασιοποίηση	Η διαδικασία της αποδόμησης μιας ιδιότητας στις διαστάσεις της.

Πηγή: Προσαρμογή από Strauss και Corbin, 1998

Μελέτη Εφαρμογής 26.1**Αναπτύσσοντας μια εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία: ανοιχτή κωδικοποίηση**

Ζητείται από μία ερευνήτρια να παρατηρήσει τη συμπεριφορά των καταναλωτών σε ένα μεγάλο εμπορικό κατάστημα. Παίρνει μία θέση, χωρίς να παρεμβαίνει, όπου μπορεί να βλέπει τους πελάτες να μπαίνουν και να βγαίνουν από το κατάστημα, να περπατούν στους διαδρόμους, να κοιτούν τα εμπορεύματα, να κάνουν τις αγορές τους κτλ. Παρόλο που το κατάστημα έχει αρκετή κίνηση και η δραστηριότητα μοιάζει αρχικά χαοτική, ξεκινούν να προκύπτουν κάποια προσωρινά μοτίβα, τα οποία ξεκινά να ονομάζει. Για παράδειγμα, κάποιοι πελάτες, ενώ φαίνονται ευχαριστημένοι όταν εξετάζουν κάποια προϊόντα (τα κρατούν στα χέρια τους, τα εξετάζουν, τα ξαναβάζουν στη θέση τους), στη συνέχεια απλά φεύγουν. Αναρωτιέται: γιατί το κάνουν αυτό; Ονομάζει αυτή τη συμπεριφορά *εξερεύνηση*. Άλλοι πελάτες πλησιάζουν το προσωπικό στα ταμεία ή τους προϊσταμένους που περιφέρονται και τους ρωτούν διάφορα. Αυτό το ονομάζει *απορία*. Κάποιοι άλλοι πελάτες φτάνουν στα ταμεία και φαίνονται ευχαριστημένοι να περιμένουν στην ουρά για να εξυπηρετηθούν. Αυτό το ονομάζει απλά *αναμονή στην ουρά*. Για να περιμένουν στα ταμεία, θέλουν βέβαια να αγοράσουν. Ωστόσο, είναι ξεκάθαρο πως κάποιοι λίγοι πελάτες περιμένουν στην ουρά για λίγο και μετά γίνονται ανυπόμονοι. Μπορούμε να τους παρατηρήσουμε να επιστρέφουν τα προϊόντα ή στο ράφι τους ή στο ταμείο πριν να φύγουν από το κατάστημα. Αυτή η συμπεριφορά παίρνει το όνομα *εγκατάλειψη*. Ωστόσο, ένα πελάτης παρατηρήθηκε να διαμαρτύρεται σε έναν προϊστάμενο. Αυτή τη συμπεριφορά την ονόμασε *διαμαρτυρία*.

Εικόνα 26.1 Συμπεριφορά καταναλωτών σε εμπορικό κατάστημα

Αργότερα παρατηρεί πως κάποιοι πελάτες δεν κοιτούν και αγγίζουν απλά τα προϊόντα, αλλά τα τρίβουν με τα δάχτυλά τους ή ακόμα και τα μυρίζουν! Έτσι, κάτω από την κατηγορία της εξερεύνησης, μπορεί να αναγνωρίσει τρεις διαφορετικές κατηγορίες: Κοιτώ, Νιώθω, Μυρίζω.

Μετά από τη φάση της παρατήρησης, η ερευνήτριά μας ξεκινά τη διαδικασία της *κατηγοριοποίησης* των δεδομένων. Καθώς το κάνει αυτό, προσέχει να επιλέξει κατηγορίες οι οποίες είναι εκ φύσεως πιο αφηρημένες από τις έννοιες που περιγράφουν. Επομένως, ομαδοποιεί την εξερεύνηση και την απορία για να σχηματίσει την κατηγορία *αναζήτηση πληροφοριών*, ενώ η αναμονή στην ουρά και η αγορά ομαδοποιούνται ως *συνειδητή κατανάλωση*.

Δραστηριότητα 26.1

Αιξάζετε μία λερπομένη παρτήρηση ενός γρονότος ή ενός φανωμένου μεσα σε κάπιο πεδίο. Αναλύστε τα δεδομένα σας με ανοιχτή κωδικοποίηση δίνοντας το δικό σας σύνολο από περιγραφικές ονομασίες.

Ζητιώστε πως οι ονομασίες που δίνονται στην Μελέτη Εφαρμογής 26.1 είναι αυθεντικές και της συσκευής της επωνήτης. Αυτό είναι σημαντικό, επειδή αν είχε χρησιμοποιήσει υφιστάμενες και «δανεικές» κατηγορίες, αυτές μπορεί να έφερναν προκαθορισμένες έννοιες, οι οποίες ίσως είχαν προκαταβάλει την έρευνα. Αφού παραχθούν οι κατηγορίες, πρέπει ακόμα να ανατυχθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην παρατήρηση τους και ως προς τις *ιδιότητες* τους και ως προς τις *διαστάσεις* τους. Στη Μελέτη Εφαρμογής 26.1, θα παίρνατε την κατηγορία «αναζήτηση πληροφοριών» και θα εξετάζαμε τις ιδιότητες της και τις διαστάσεις της. Ο Πίνακας 26.2 παρουσιάζει τα αποτελέσματα, δείχνοντας πως οι ιδιότητες είναι τα χαρακτηριστικά ή τα στοιχεία μιας κατηγορίας. Οι διαστάσεις είναι εξαιρετικά σημαντικά, επειδή είναι κεντρική για τη δημιουργία σχέσεων ξοιτών και των διαστάσεων είναι εξαιρετικά σημαντικά, επειδή είναι κεντρική για τη δημιουργία σχέσεων ανάμεσα στις κατηγορίες και τις υπό-κατηγορίες και, αργότερα, ανάμεσα στις κύριες κατηγορίες. Επομένως, προσφέρουν τη βάση για τις αναλυτικές διαδικασίες της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας.

Πίνακας 26.2 Οι ιδιότητες και οι διαστάσεις της κατηγορίας «αναζήτηση πληροφοριών»

Κατηγορία	Ιδιότητα	Διάσταση	Εύρος
Αναζήτηση πληροφοριών	Απορία	Συχνά	Ποτέ
	Κοινά	Από κοινά	Από απόσταση
	Μυρίσι	Επανεπιλημένα	Μία φορά
	Αισθημα	Επιθετικά	Διακριτικά

Πηγή: Προσαρμογή από Strauss και Corbin, 1998

Αξονική κωδικοποίηση

Όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα, στην ανοιχτή κωδικοποίηση αποδομούνται τα δεδομένα, ώστε να μπορούμε να ερμηνεύσουμε τις κατηγορίες και τις υπό-κατηγορίες. Ουσιαστικά, αυτό σημαίνει τον προσδιορισμό:

- Μιας *κατηγορίας* (φανωμένου) με όρους των συνθηκών που τη δημιουργήσαν.
- Του *παισίου* στο οποίο αυτή αναδύθηκε.
- Των *δράσεων* και των *αλληλεπιδράσεων* που προκύπτουν από αυτή.
- Των *συνεπειών* της.

Μας ενδιαφέρει, επίσης, τι προκάλεσε το φαινόμενο. Το Σχήμα 26.4 παρουσιάζει μια εξαιρετικά αλοποίηση-μελέτη αιτιών των σχέσεων ανάμεσα σε ένα φαινόμενο και τις αιτίες του, το πλαίσιο τους, τις δράσεις και τις συνέπειές του. Ζητιώναμε πως οι Strauss και Corbin (1998), αναφερόμενοι στην εργασία του Dewey, προδιορίζουν πως μια αρχική συνθήκη σπάνια οδηγεί σε μία δράση / αλληλεπίδραση και μετά σε μία συνέπεια με κάποιο τρόπο.

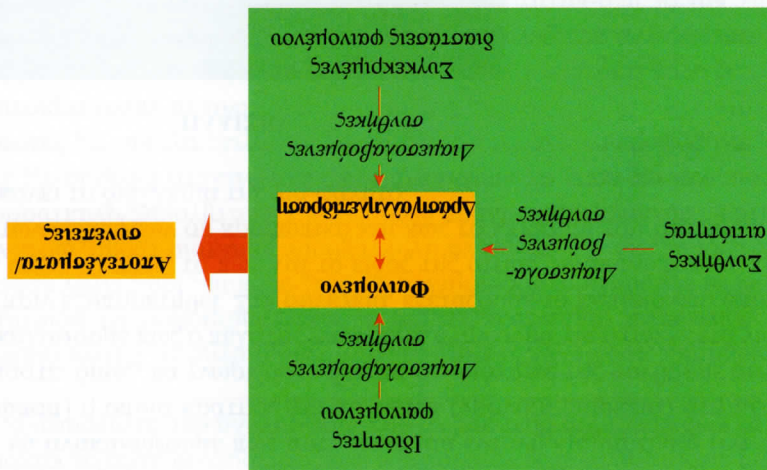
Αντίετα, η δράση / αλληλεπίδραση μπορεί να συμβεί ως απόκριση σε πολλαπλές συνθήκες, κάποιες από τις οποίες μπορεί να είχαν συμβεί στο παρελθόν, κάποιες να συμβαίνουν στο παρόν και κάποιες από αυτές να θεωρούνται πως θα συμβούν στο μέλλον. Strauss και Corbin, 1998: 184)

Επομένως, στο Σχήμα 26.5, οι συνθήκες αιτιότητας μπορούν να συμβούν με μία πλήρη διαφορετικών χροικών καταστάσεων.

Τα να δείξουμε τη διαδικασία της σύνδεσης των υπό-κατηγοριών με τις κατηγορίες, ως πρόοοις, να παρά-δενίμα του εμπειρικού καταστήματος της προηγούμενης μελέτης εφαρμογής. Είδαμε έναν παράδειγμα (φωτογράφημα) σε έναν πρόοοις. Παρρησιόοις πως ο λόγος (συνθήκη αιτιότητας) για αυτό είναι ο γρονότος πως οι οπές για τα ταμεία ήταν πολύ μεγάλες και δεν μπορούσε να εξυπηρετηθεί. Η περιγραφή

ΠΑΡΑΞΙΟ

Σχήμα 26.6 Δημιουργία συνδέσεων ανάμεσα στις κατηγορίες και τις υπο-κατηγορίες: η επίδραση των διαμορφωμένων συνθηκών

Επιλεκτική κωδικοποίηση

Αυτή είναι η διαδικασία της επιλογής **κεντρικών κατηγοριών** των δεδομένων προκειμένου να σχηματιστούν την εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία. Οσον αφορά στη διαδικασία, δεν είναι πολύ διαφορετική από την αξιο-

Επιλεκτική Κωδικοποίηση (Selective Coding Overview)

κοινωνικές διεργασίες που λαμβάνουν χώρα σε συνθήκη, ανάπτυξη σε μια ομάδα ανθρώπων και περιλαμβανουν «ιστορία» μπορεί να ειπωθεί. Η επιλεκτική κωδικοποίηση αφορά σε διάφορα στάδια τα οποία διαφωτίζουν τις

- Την ερμηνεία της πληροφορίας που διαμορφώνεται γύρω από τις κεντρικές κατηγορίες.
- Την επιλογή των υπο-κατηγοριών με τις κεντρικές κατηγορίες.
- Την επιλογή των κεντρικών κατηγοριών που χρειάζονται περαιτέρω διήγηση.

Ο Πίνακας 26.3 προσφέρει μια σύντομη περιγραφή για κάποιους από αυτούς τους όρους, τους οποίους τους

Ενα από τα κύρια χαρακτηριστικά της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας είναι η *θεωρητική διαπραχολογία*.

η οποία βοηθά να κλινουμε πιο γενικεύσιμη τη θεωρία που προκύπτει. Αυτό επιτυγχάνεται ψάχνοντας να ελα-
χιστοποιούμε και να μεγιστοποιούμε τις επιλεγμένες διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα στις κεντρικές
κατηγορίες και τις σχέσεις ανάμεσα τους για όλες τις περιπτώσεις. Επομένως, η ερμηνεία των πληροφοριών
(και ελαχίστων διαφορών) ανάμεσα σε τις περιπτώσεις βοηθά στο σχηματισμό των πληροφοριών για την εγκυρότητα
της θεωρίας που προκύπτει. Η προσπάθεια ερμηνείας περιπτώσεων που αντιτίθενται στην θεωρία μπορεί να
βοηθήσει να εντοπισουμε αποδοκίμα δεδομένα και ίσως την ανάδραση νέων οπτικών.

Αναγνώριση της ιστορίας

Ο καλύτερος τρόπος να ξεκινήσουμε είναι να περιγράψουμε τις άλυτες συνθήκες προτάσεις την οποία τις
ιστορίας για να παραγγυήσουμε μια γενική, περιγραφή της ιστορίας. Ποια είναι τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά
Ποια είναι τα κύρια προβλήματα που μελετούμε προσεκτικά; Μπορεί να είναι χρήσιμο να επιστρέψουμε στο
στάδιο της αξιοποίησης κωδικοποίησης και να βρούμε μια αφηρημένη κατηγορία η οποία, κατά κάποιο τρόπο,
θα συνοψίζει την ιστορία. Αν δεν υπάρχει μια τέτοια κατηγορία, τότε θα πρέπει να σχηματιστεί μια που να
αποδίδει περιληπτικά τις κατηγορίες της μελέτης. Αν υπάρχει περιεχόμενο από μια κατηγορία, είναι μια
παράδειγμα να παραδειγματιστεί στο πλαίσιο της ιστορίας. Η κύρια ιστορία εδώ μπορεί να
κατασκευαστεί ως η συνειδητή καταναλωτική συμπεριφορά. Είτε οι πωλείες κλινουν ερμηνείες, εξετάζον-
τας προτάσεις που να αναφέρονται σε καταναλωτική συμπεριφορά ή περιεχόμενα που αναφέρονται σε συμπεριφορές ή

Πίνακας 26.3 Επιλεκτική κωδικοποίηση: ορισμοί

Όρος	Ορισμός
Ιστορία	Μία περιγραφική αφήγηση για το κεντρικό φαινόμενο της μελέτης
Πλοκή	Η εννοιολόγηση της ιστορίας γύρω από την κεντρική κατηγορία
Επιλεκτική κωδικοποίηση	Η διαδικασία της επιλογής της κεντρικής κατηγορίας, της συστηματικής σύνδεσής της με άλλες κατηγορίες και της επαλήθευσης αυτών των σχέσεων
Κεντρική κατηγορία	Το κεντρικό φαινόμενο γύρω από το οποίο ενσωματώνονται όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες

Πηγή: Προσαρμογή από Strauss και Corbin, 1998

Σύνδεση υπό-κατηγοριών σε κεντρικές κατηγορίες

Αυτή αφορά τη σύνδεση δευτερευουσών κατηγοριών γύρω από την κεντρική κατηγορία, μέσω του υποδείγματος, ώστε να ταιριάζουν και να παρέχουν μία αναλυτική εκδοχή της ιστορίας. Αυτό μπορεί να σημαίνει τη συγγραφή ή την επανάληψη της συγγραφής, της ιστορίας και την αναδιάταξη των κατηγοριών μέχρι να επιτευχθεί μία καλύτερη αρμογή με την ιστορία. Μέσα σε αυτές τις νοητικές κατηγορίες θα υπάρχουν σχέσεις και δίκτυα μοτίβων. Οι Strauss και Corbin (1994) τονίζουν πόσο σημαντικό είναι να αναγνωριστούν αυτά τα μοτίβα, επειδή αυτά είναι που δίνουν την ακρίβεια της θεωρίας. Επομένως, γίνεται δυνατόν να πούμε πως, κάτω από ένα σύνολο συνθηκών θα συμβεί *αυτό*, ενώ κάτω από ένα άλλο σύνολο συνθηκών θα συμβεί *εκείνο*. Η Μελέτη Εφαρμογής 26.2 πηγαινει την έρευνά μας για το εμπορικό κατάστημα ένα βήμα πιο πέρα.

Μελέτη Εφαρμογής 26.2

Αναπτύσσοντας εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία: επιλεκτική κωδικοποίηση

Παρόλο που στο κατάστημα υπάρχει συνωστισμός και φαίνεται να υπάρχει χάος, στην πραγματικότητα, χάρη στην ισχυρά συνειδητή συμπεριφορά των περισσότερων καταναλωτών, υπάρχουν διακριτά μοτίβα συμπεριφοράς, τα οποία μπορούν να προβλεφθούν. Οι άνθρωποι δεν τρέχουν απλά να μουν στο κατάστημα, αρπάζουν το πρώτο πράγμα που θα βρουν μπροστά τους και μετά φεύγουν από το κατάστημα τρέχοντας χωρίς αυτό! Κοιτάζουν γύρω (περιηγούνται) στους διαδρόμους, κάποιες φορές φεύγοντας από αυτό το τμήμα, αλλά επιστρέφοντας αργότερα. Η ερευνήτριά μας παρατηρεί πως αυτοί που εξετάζουν στενά τα εμπορεύματα τείνουν να συνοδεύονται παρά να είναι μόνοι τους —επομένως, η διερευνητική συμπεριφορά είναι συνήθως συνεργατική. Οι γνώμες ανταλλάσσονται (η «δεύτερη γνώμη»). Οι άνθρωποι περιμένουν στην ουρά, επειδή η εναλλακτική, σπρώξιμο και αγκωνιές για την προτεραιότητα στο ταμείο, θα οδηγούσε σε ακόμα περισσότερο άγχος. Η αναμονή στην ουρά είναι μία χρονοβόρα διαδικασία που γίνεται για να γλιτώσουμε χρόνο. Οι πελάτες, οι οποίοι προσεγγίζουν το προσωπικό του καταστήματος για πληροφορίες προσπαθούν, επίσης, να γλιτώσουν λίγο χρόνο για τους εαυτούς τους, αποκτώντας ταχύτερη πρόσβαση σε πληροφορίες.

Δραστηριότητα 26.2

Επιστρέψετε στα δεδομένα σας από τη Δραστηριότητα 26.1, πάρτε τις κατηγορίες από την ανοιχτή κωδικοποίηση και περάστε τις από αξονική κωδικοποίηση, κάνοντας συνδέσεις ανάμεσα σε κατηγορίες. Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας επιλεκτική κωδικοποίηση, αναγνωρίστε την κεντρική κατηγορία και διαμορφώστε μία πλοκή.

Επαλήθευση των συνδέσεων με δεδομένα

Μετά την εύρεση μιας ιστορίας και διάφορων συναφών κατηγοριών για αυτήν, οι συνδέσεις που αποκαλύφθηκαν μπορούν να επαληθευτούν (θεμελιώνοντας τη θεωρία) μέσω της επιστροφής στα δεδομένα και της ερώτησης αν η ιστορία ταιριάζει σε όλα αυτά που παρατηρήθηκαν μέσα στη μελέτη. Για παράδειγμα, μπορούμε να βρούμε πως μία μειοψηφία πελατών δεν φαίνεται να συμπεριφέρεται καθόλου συνειδητά. Σημειώσαμε στη Μελέτη Εφαρμογής 26.2 πως κάποιοι πελάτες ξοδεύουν κάποια ώρα στην ουρά πριν να χάσουν την υπομονή τους και να φύγουν από το κατάστημα. Αν η πρόθεσή τους ήταν να αγοράσουν προϊόντα, τότε δεν το πετυχαίνουν. Και όμως, η συμπεριφορά τους ίσως μπορεί ακόμη να εκληφθεί ως συνειδητή, επειδή η έξοδος από το κατάστημα με αυτόν τον τρόπο τους γλίτωσε κάποιο χρόνο που θα έχαναν στην ουρά. Εκτιμούν τον χρόνο τους ως πιο σημαντικό από την ικανοποίηση που θα αποκτούσαν από τα αγαθά που θα αγόραζαν. Ωστόσο, για τις περιπτώσεις που δεν μπορούν να αναλυθούν ως συνειδητές, πρέπει να συμπληρώσουμε περισσότερες λεπτομέρειες. Η ερευνήτρια πρέπει να ψάξει πίσω στα δεδομένα για να αποκαλύψει τις συνθήκες που ίσως να προκάλεσαν αυτή την παραλλαγή.

Συμπληρώνοντας τις κατηγορίες που χρειάζονται περαιτέρω διήγηση

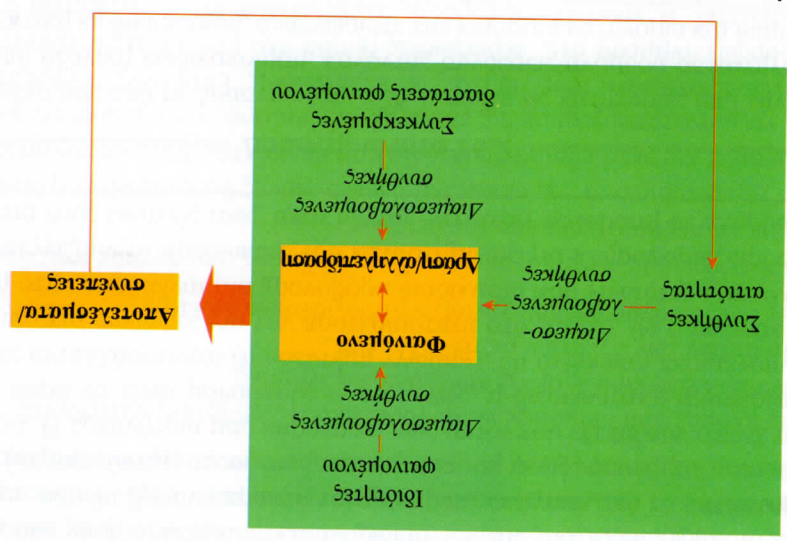
Αυτό είναι απαραίτητο για να προσδώσει τη «νοητική πυκνότητα» στη θεωρία, καθώς και για την ανάπτυξη μεγάλων κλάσεων νοητικής ακρίβειας. Αυτή η φάση της συμπλήρωσης μπορεί να συνεχιστεί ακόμη και στη διαδικασία συγγραφής του έργου, αφού η ίδια η συγγραφή της αναφορής μπορεί να αποκαλύψει κενά και ασυνέπειες που απαιτούν προσοχή. Αν αυτό συμβεί, ο ερευνητής ίσως πρέπει να επιστρέψει στο πεδίο για να συλλέξει περισσότερα δεδομένα (για παράδειγμα, παύση της συλλογής και ανάληψη δεδομένων). Αυτό δείχνει πως η δουλειά της συλλογής και ανάληψης δεδομένων δεν είναι απαραίτητα σεφιακή, αλλά μπορεί να είναι επαναληπτική διαδικασία.

Η προσέγγιση της εμπειρικής θεμελιώμενης θεωρίας που μόλις περιγράψαμε πρέπει να είναι δυναμική, η διαδικασία χρίζεται μέσα στην ανάλυση. Διαδικασία σημαίνει να δείχνουμε την εξελακτική φύση των γεγονότων, σημειώνοντας για τι και πως η δράση / αλληλεπίδραση (ή τι μπορεί να γίνουν) την πρωταρχική κατάσταση (Corbin (1998), οι εξηγήσεις μπορεί να μην είναι πάντοτε προφανείς, ακόμα και μετά τη συλλογή πρόσθετων δεδομένων. Επομένως, πορεύονται να υιοθετηθεί μια περισσότερο απαγωγική προσέγγιση, ή τι μπορεί να υιοθετηθεί, μετά από την οποία ο ερευνητής πρέπει να επιστρέψει στα δεδομένα για να δεί αν αυτή η υιοθέτηση μπορεί να στηριχτεί, να υποστηρίξει ή να απορριφθεί.

Αλλά πως και που συμβαίνουν οι αλλαγές; Υπάρχουν τρεις πιθανές πηγές:

- Οι αλλαγές μπορούν να συμβούν στις συνθήκες αιτιότητας που οδηγούν στο φαινόμενο.
- Μπορεί να υπάρξει κάποια αλλαγή στις διαμεσολαβούμενες συνθήκες.
- Τα αποτελέσματα ή οι συνέπειες της δράσης / αλληλεπίδρασης, μπορούν με τη σειρά τους να προκαλέσουν νέες συνθήκες αιτιότητας (βλέπε Σχήμα 26.7).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Σχήμα 26.7 Η επίδραση των αποτελεσμάτων και των συνεπειών στις αρχικές συνθήκες αιτιότητας

Διατήρηση θεωρητικής συνοχής

Οι Strauss και Corbin (1998) υποστηρίζουν πως η θεωρητική ευασθησία, η διατήρηση μιας αντίληψης για τα λεπτά σημεία του νοητικού στα δεδομένα, είναι ένα σημαντικό στοιχείο της εμπειρικής θεμελιώμενης θεωρίας. Αντίστοιχα, υποστηρίζουν πως η θεωρητική ευασθησία σημαίνει:

Την ικανότητα να αποδοθεί νόημα στα δεδομένα, τη δυνατότητα κατάληξης και το προσόν να διακρίνουμε αυτά που έχουν σχέση από αυτά που δεν έχουν. (Strauss και Corbin, 1998: 42).

Ο Glaser (1992) συνδέει αυτήν την ευασθησία πιο φανερά με το χτίσιμο της θεωρίας, υποστηρίζοντας πως είναι η ικανότητα να δημιουργούνται έννοιες από τα δεδομένα και να συνδεθούν συμφωνά με τα κανονικά μοντέλα της θεωρίας. Αυτή η ευασθησία προκύπτει από διάφορες πηγές:

- Τη βιβλιογραφία, η οποία βοηθά να αναδειχθούν ζητήματα και το τι είναι σημαντικό και τι ασήμαντο.
- Την επαγγελματική εμπειρία του ερευνητή, η οποία δείχνει τι είναι σημαντικό στο πεδίο της εξελακτικής

έρευνας και πώς δουλεύουν τα πράγματα, επιτρέποντας στα γεγονότα να γίνουν πιο κατανοητά και να ερμηνευτούν πιο καθαρά.

- Την προσωπική εμπειρία, συμπεριλαμβανομένης της εμπειρίας στην έρευνα, η οποία μπορεί να διευκολύνει τη δημιουργία συγκρίσεων.
- Την ίδια την αναλυτική διαδικασία, η οποία μπορεί να προσφέρει γνώσεις για το νόημα των δεδομένων.

Η θεωρητική ευαισθησία είναι ένας τρόπος για να διασφαλιστεί πως η δημιουργικότητα που υπάρχει στην ποιοτική έρευνα αξιοποιείται με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην θίγονται τα επιστημονικά χαρακτηριστικά. Η διαδικασία της επιστημονικής αναζήτησης διευκολύνεται ακόμα περισσότερο, αν ο ερευνητής είναι πρόθυμος να «κρατήσει μία απόσταση από τα δεδομένα» και να αναρωτηθεί για βασικά ερωτήματα όπως: ταιριάζουν όντως τα δεδομένα στην υπόθεση; Αυτό είναι μέρος της διαδικασίας της διατήρησης ενός υγιούς σκεπτικισμού και της συνειδητοποίησης πως όλα τα στοιχεία μιας μελέτης — υποθέσεις, έννοιες, ερωτήσεις, θεωρίες κτλ. — είναι προσωρινά. Οι Strauss και Corbin (1998) υποστηρίζουν πως μία ορθή προσέγγιση είναι να εναλλάσσουμε μεταξύ συλλογής και ανάλυσης δεδομένων. Μέσα από αυτήν την προσέγγιση, η ανάλυση μπορεί να επιτρέψει σε επιπλέον ερωτήσεις να αναδυθούν, την επιλογή δείγματος και τη συλλογή δεδομένων και την επαλήθευση των υποθέσεων καθώς αυτές αναπτύσσονται.

Συμπεράσματα στην εμπειρικά θεμελιωμένη έρευνα

Όπως είδαμε, η έρευνα στην εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία μπορεί να εμπλέκει μία σχετικά διαρκή επανάληψη ανάμεσα στη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων και ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα κωδικοποίησης. Οπότε, πότε ολοκληρώνεται η έρευνα; Πότε πρέπει να σταματήσουμε; Οι Glaser και Strauss (1967) υποστηρίζουν πως αυτό συμβαίνει όταν επιτυγχάνεται το επίπεδο του «θεωρητικού κορεσμού». Με αυτό εννοούν τη μη-ανάδυση νέων ιδιοτήτων, τάξεων, κατηγοριών ή σχέσεων από τα δεδομένα. Γνωρίζοντας πότε προσεγγίζεται αυτό το σημείο βέβαια, είναι θέμα εμπειρίας και κρίσης. Η απόφαση μπορεί να στηριχτεί αν η έρευνα έχει μετακινηθεί προς την ξεκάθαρη αναγνώριση των κεντρικών κατηγοριών (γύρω από τις οποίες πλέκεται η πλοκή) και των περιφερειακών κατηγοριών με μικρότερη σημασία. Επομένως, μόλις η ανάλυση ολοκληρωθεί γύρω από τις κεντρικές κατηγορίες και προκύψει μία κατάλληλη θεωρία, μπορούμε να πούμε πως η έρευνα έχει ολοκληρωθεί. Σημειώνουμε πως ο Bryman (2007a) προειδοποιεί πως η εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία μπορεί να είναι αποτελεσματική στη δημιουργία εννοιών, αλλά αμφιβάλει αν μπορεί πράγματι να παράξει από μόνη της θεωρία.

Πριν το τέλος αυτής της ενότητας, μπορεί να είναι χρήσιμο να δούμε την εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία σε σχέση με άλλες ερευνητικές προσεγγίσεις. Για παράδειγμα, ο Locke (2001) υποστηρίζει πως η εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία έχει πολλά κοινά με:

- Την εθνογραφία, στο ότι η συλλογή των δεδομένων και το χτίσιμο της θεωρίας υφαίνονται μαζί καθώς ο ερευνητής προχωρά (παρόλο που οι ερευνητές της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τις πολιτισμικές πτυχές των πλαισίων).
- Τις μελέτες περίπτωσης, στο ότι η εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία μπορεί να ενσωματωθεί σε μία μελέτη περίπτωσης, ως ένα μέσο διαχείρισης και ερμηνείας δεδομένων.
- Την έρευνα δράσης (βλέπε Κεφάλαιο 13), στο ότι και οι δύο ψάχνουν να αναπτύξουν θεωρητικά στοιχεία που είναι χρήσιμα για τους επαγγελματίες μέσα στις συνθήκες της έρευνας (παρόλο που οι ερευνητές της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας δεν ενδιαφέρονται το ίδιο για τον μετασχηματισμό του οργανισμού).

ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

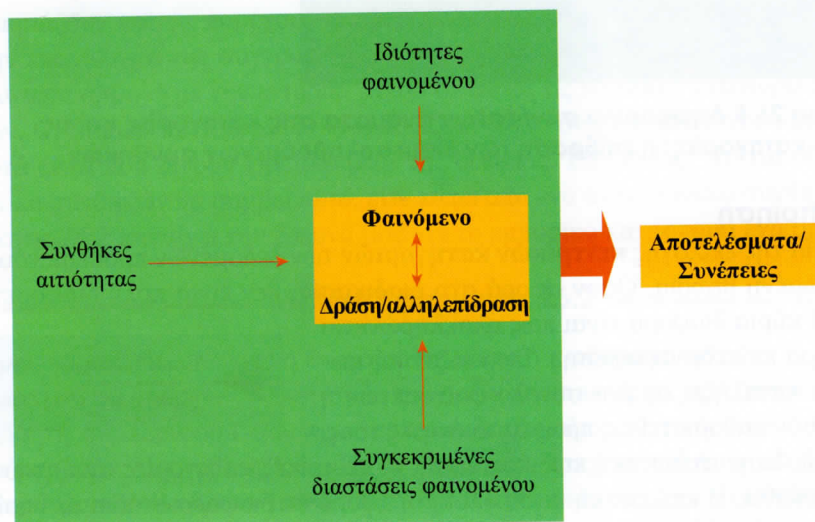
Κατά μία έννοια, έχοντας συζητήσει δύο από τις κύριες αναλυτικές προσεγγίσεις, την ανάλυση περιεχομένου και την εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία, μας απομένει η κατηγορία «άλλα», στην οποία υπάρχει ένα υπολογίσιμο πλήθος από ανταγωνιστικές προσεγγίσεις. Τρεις από τις πιο σημαντικές, η χρήση αφηγήσεων, η ανάλυση συνομιλιών και η ανάλυση συνεχούς λόγου, συζητούνται εν συντομία παρακάτω.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Μία από τις κριτικές για την ανάλυση περιεχομένου και ιδιαίτερα για τις προσεγγίσεις της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας, είναι πως αυτές οδηγούν στην κατάτμηση των δεδομένων και στην απογύμνωσή τους από το πλαίσιο και από τις κοινωνικές διαδικασίες που υποτίθεται πως αντιπροσωπεύουν. Ωστόσο, η έρευνα η οποία ενθαρρύνει τη χρήση προφορικών ή βιοματικών ιστοριών ή χρησιμοποιεί αδόμητες συνεντεύξεις, αποσπά συχνά ποιοτικά δεδομένα με τη μορφή αφηγήσεων ή ιστοριών που οδηγούν σε περισσότερο ολιστικά δεδομένα από την αρχή. Η χρήση αφηγήσεων είναι ένας ιδανικός τρόπος για να συλλαμβάνονται οι εμπειρίες που

όμως για αυτό το φαινόμενο της «διαμαρτυρίας» δεν μπορεί να περιγράψει στο σύνολό του το γεγονός. Χρειαζόμαστε περισσότερες λεπτομέρειες. Έτσι, μας ενδιαφέρουν επίσης και οι συγκεκριμένες διαστάσεις του φαινομένου, όπως και να ανακαλύψουμε πως αυτή ήταν μία έντονη διαμαρτυρία (όσον αφορά στην ένταση της φωνής και στη γλώσσα) η οποία κράτησε για 10 λεπτά (χρονική διάρκεια) στη μέση του καταστήματος (τοποθεσία). Χρειαζόμαστε, όμως, να γνωρίζουμε κάτι για τις ιδιότητες της συνθήκης αιτιότητας (την αναμονή στην ουρά) και να ανακαλύψουμε πως ο πελάτης παρέμεινε στην ουρά για οχτώ λεπτά για ένα ταμείο, το οποίο έκλεισε δευτερόλεπτα πριν εξυπηρετηθεί. Στη συνέχεια, εξετάζουμε το πλαίσιο στο οποίο συνέβη το γεγονός, εξετάζοντας ζητήματα όπως το πότε, το πως και το είδος της αιτίας. Ανακαλύπτουμε πως κάποια ταμεία δεν λειτουργούν, εξαιτίας των ελλείψεων σε προσωπικό και πως το κλείσιμο του ταμείου έγινε ξαφνικά επειδή η υπάλληλος έπρεπε να κάνει το διάλλειμά της για φαγητό.

ΠΛΑΙΣΙΟ

Σχήμα 26.5 Δημιουργώντας συνδέσεις ανάμεσα στις κατηγορίες και τις υπό-κατηγορίες εξετάζοντας ένα φαινόμενο όσον αφορά στις ιδιότητες, τις διαστάσεις και τις συνθήκες αιτιότητάς του.

Ωστόσο, υπάρχουν επίσης *διαμεσολαβούμενες συνθήκες* ή αυτό που θα αποκαλούσαμε «ευρύτερο δομικό πλαίσιο» (Strauss και Corbin, 1998: 103), οι οποίες δρουν, είτε για να περιορίσουν ή για να διευκολύνουν, τις δράσεις που πραγματοποιούνται (βλέπε Σχήμα 26.6). Για παράδειγμα, χρησιμοποιώντας ξανά το παράδειγμά μας, βρίσκουμε πως κατά τη διάρκεια της έντονης διαμαρτυρίας, η διευθύντρια του καταστήματος έτυχε να βρισκόταν κοντά και παρεμβλήθηκε για να βοηθήσει. Χρησιμοποίησε το κινητό της για να καλέσει επιπλέον προσωπικό και άνοιξε μόνη της ένα ταμείο για να εξυπηρετήσει τον θυμωμένο πελάτη. Γενικά, όμως, οι διαμεσολαβούμενες συνθήκες μέσα σε ένα πλαίσιο μπορούν να περιλαμβάνουν διάφορες συνθήκες, όπως την επίδραση της κουλτούρας, τον χρόνο, την οικονομική κατάσταση, τη θέση στην ιεραρχία σε έναν οργανισμό, την τεχνολογική κατάσταση, το βιογραφικό του ατόμου κτλ. Για παράδειγμα, η διαμαρτυρία κράτησε πολύ, όχι μόνο εξαιτίας του μεγέθους της τλαιπωρίας, αλλά επειδή μόλις την προηγούμενη εβδομάδα το κατάστημα ανακοίνωσε κέρδη ρεκόρ, με συνέπεια ο πελάτης μπορεί να αναρωτιόταν «Γιατί δεν προσέλαβαν περισσότερα άτομα;»

Μπορούμε να δούμε, από την πιο πάνω ανάλυση, πως η εμπειρικά θεμελιωμένη θεωρία είναι μία μέθοδος δημιουργίας θεωρίας δράσης / αλληλεπίδρασης, η οποία ασχολείται με τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι διαχειρίζονται και αποκρίνονται σε φαινόμενα που υπάρχουν μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο ή συνθήκες. Αν θυμηθούμε τη συζήτηση για τη συμβολική αλληλεπίδραση στο Κεφάλαιο 2. Οι άνθρωποι αποδίδουν νοήματα στα φαινόμενα και, στη συνέχεια, δρουν με βάση αυτές τις ερμηνείες, με αυτές τις δράσεις να φέρνουν στο προσκήνιο καινούργιες ερμηνείες και δράσεις ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Αυτή όμως η δράση και η αλληλεπίδραση έχει και *συνέπειες*, οι οποίες μπορούν να είναι είτε προβλέψιμες ή αναπάντεχες. Μάλιστα, η αποτυχία να αναλάβουμε δράση έχει και αυτή τις συνέπειές της. Όμως, ενώ η αξονική κωδικοποίηση μπορεί να μας βοηθήσει να αναγνωρίσουμε σχέσεις ανάμεσα στις κατηγορίες, χρειαζόμαστε ακόμα να δούμε πως αυτές οι κατηγορίες ή οι τάξεις, μπορούν να ενοποιηθούν για τη δημιουργία θεωριών. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από την επιλεκτική κωδικοποίηση.